

LAIVA KULTTUURI- PERINTÖNÄ MERIHISTORIAN PÄIVÄT HELSINGISSÄ

Katariina Mauranen

Seitsemännet merihistorian päivät järjestettiin Suomen kansallismuseon tiloissa Helsingissä 15.–17.3.2013. Suomen Merihistoriallisen Yhdistyksen ja Suomen Meriarkeologisen Seuran lisäksi päiviä oli tällä kertaa järjestämässä myös Suomen Laivahistoriallinen Yhdistys. Päivien teemana oli laiva kulttuuriperintönä. Tutkijat Suomesta ja Pohjoismaista pohtivat historiallisten alusten säilyttämistä veden alla ja päällä.

Emeritusprofessori Yrjö Kaukiainen muistutti avajaispuheenvuorossaan, että tapahtuma oli palannut juurilleen: ensimmäiset Merihistorian päivät järjestettiin samoissa tiloissa vuonna 2001. Sen jälkeen joka toinen vuosi järjestettävät päivät ovat kiertäneet merikaupunkeja ympäri Suomen rannikkoa. Edellisen kerran Merihistorian päivät järjestettiin Uudessakaupungissa vuonna 2011.

Tapahtuman muoto on vakiintunut kolmipäiväiseksi: lauantaina äänessä olivat merihistorian tutkijat ja museoammattilaiset, sunnuntaina vuoro siirtyi meriarkeologeille ja vedenalaisen kulttuuriperinnön tutkijoille. Lisäksi perjantaina järjestettiin niin ikään perinteeksi muodostunut tutkijatapaaminen, jossa kaikenlaiset merihistorian tutkijat, harrastajista väitöskirjantekijöihin pääsivät esittelemään tutkimusaiheitaan ja verkostoitumaan. Paikalla oli parikymmentä innokasta tutkijaa, ja keskustelu oli vilkasta.

Varsinaisen esitelmätarjonnan aloitti Sverre Nordmo (Norwegian Cultural He-

ritage Directorate) kertomalla seikkaperäisesti historiallisten alusten säilyttämisestä Norjassa, alan kehityksestä, rahoituksesta ja säilyttämisperiaatteista. Norjassa on jo useiden vuosien ajan pyritty säilyttämään alustyyppisiä systemaattisesti.

Museoviraston erikoistutkija Hannu Matikka, joka ylläpitää Perinnelaivarekisteriä, puhui alusten säilyttämisen ja entisöinnin vaihtoehdoista. Matikka painotti kuntokartoituksen ja aluksen tilan vakauttamisen tärkeyttä sekä aluksen itsensä historiallista arvoa.

Historiallisten alusten teemaa jatkettiin edelleen, kun puheenvuoron sai VTT Petri Sipilä Suomen Laivahistoriallisesta Yhdistyksestä. Hän esitteli Suomen kulttuurihistoriallisten laivojen inventointiprojektia, joka kattaa kaikenlaisia eri alustyyppisiä. Tämän jälkeen avattiin keskustelu yleisön ja asiantuntijapaneelin kesken. Paneeliin kutsuttiin Matikan ja Sipilän lisäksi Manne Kallio m/aux Valborgilta ja Esko Härö s/s Tursolta tuomaan käytännön näkökulmaa historiallisten alusten omistajien ja käyttäjien puolelta. Vilkas keskustelu valotti erittäin hyvin eri tahojen välillä vallitsevia näkemyseroja ja historiallisten alusten säilyttämiseen ja käyttöön liittyviä käytännön ongelmia. Ensimmäisen seminaaripäivän päätti risteilyaluksia käsitellyt osuus, jossa kuultiin esimerkiksi Kalle Idin esitelmä suomalaisista risteilyaluksista.

Sunnuntain meriarkeologiaosuuden avasi Fred Hocker Vasa-museosta. Hockerin esitys kertoi Vasa-laivan vaiheista rakentamisesta museoalukseksi, ja avasi mielenkiintoisella tavalla alukseen liittyntä myytin rakentamista: kuinka kansallisesta häpeätahrasta, neitsytmatkallaan satamaan uponneesta kalliista sotalaivasta saatiin muokattua suuri sankaritarina ja Pohjoismaiden suurin turistinähtävyys.

Vedenalaista kulttuuriperintöä ja sen käyttöä käsittelevät Marcus Hjulhammer Statens Maritime Museetista ja Sallamaria

Tikkanen Museovirastosta. Hjulhammer puhui vastikään valmistuneesta väitöskirjastaan, jossa hän tutki Tukholman historiaa haaksirikkoutuneiden alusten kautta. Tikkanen kertoi Kronprins Gustav Adolfin hylkypuistosta Helsingin edustalla. Hylkypuisto oli ensimmäinen laatuaan Itämerellä. Köysiradalla ja opastuskylteillä varustettu puisto mahdollistaa arvokkaan hylyn säilymisen meren pohjassa.

Sotaisampia aiheita käsitelivät Juha Joutsu Sotamuseosta, joka puhui vuonna 1918 Hankoon upotetuista aluksista, ja Sten Stockmann Badewannesta, jonka esitys käsittelee toisen maailmansodan hylkyjä ja niistä tehdyn dokumentin tekovaiheita.

Suomen Vasa-laivaksi aikanaan tituleerattua St Michaelia ja viime vuosinakin paljon esillä ollutta Vrouw Mariaa käsittelee Museoviraston Riikka Alvikin esitys. Hän puhui siitä, mitä näiden 1700-luvulla uponneiden alusten lasteista on saatu selville arkistotutkimuksen ja hylkylöytöjen avulla.

Merihistorian päivät oli kaiken kaikkiaan onnistunut tapahtuma, joka toi mielenkiintoisella tavalla esille niin vedenalaisien kuin käyttökuntoistenkin historiallisten alusten nykytilaa. Oli erityisen valaisevaa kuulla muiden Pohjoismaiden tutkijoiden ja museoväen näkemyksiä kotimaisten esitysten joukossa.

Merihistorian päivien puhujia ja järjestäjiä Kansallismuseon auditoriossa. Eturivissä vasemmalta Anne Ala-Pöllänen, Yrjö Kaukiainen, Hannu Matikka, Sverre Nordmo. Taustalla Tytti Steel ja Petri Sipilä. Kuva: Ove Enqvist.

